

Aischylos - Oresteia

1. část: AGAMEMNON

překlad, úvod a poznámky PhDr. Julius Enders

Průvodní slovo k "Oresteji"

Předností starořeckých tragických básníků bylo, že se nespokojovali uváděním lidských osudů na jeviště bez hlubšího pronikání lidského nitra, ale že ve svých dílech řešili hluboké etické i mravní problémy. Proto vede od jejich děl přímá cesta k Shakespeareovi, Goethovi, Schillerovi nebo Ibsenovi. K těmto uměleckým cílům se zvláště hodily mnohdy až děsné mythické osudy mykénských Atreovců a thébských Labdakovců.

Řecké tragedie bývaly spojovány do trilogií. Šťastnou náhodou se nám jedna z nich plně zachovala, totiž Aischylova Oresteia. Jsou zde tři názvy od prvního do třetího dílu: Agamemnon, Choéforoi (volný překlad Oběť na hrobě) a Eumenides (opět volně přeloženo Usmířené lítice). Dramata byla provozována na athénském jevišti roku 458 př. Kr. a obdržela v soutěži první cenu. Autorovi bylo v té době již sedmdesát let.

Po úspěšné válce proti Troji se vrací vrchní velitel řeckého vojska Agamemnon do vlasti; přiváží s sebou i milenku nebo spíše otrokyni Kassandru, dceru poraženého a již mrtvého trojského krále Priama. Doma vítá svého manžela choť Klytaiméstra, počínajíc si velmi lstivě a licoměrně. Také ona má milence, Aigistha, jež už Homér nazývá slabým (analkis). Agamemnon je poctěn koupelí, ale v ní ho jeho manželka zabije. Ku pomstě za svého otce se vypraví Orestés, provázený věrným přítelem Pyladem a poslušný příkazu boha Apollona Delfského, jenž mu velí pomstít otcovu smrt. Orestés zabíjí nejdříve Aigistha; máje udeřit matku zaváhá, ale čin vykoná též na Pyladovo napomenutí: "Měj v každém nepřítele, jenom v bohu ne!" Za matkovraždou je stíhán sborem lític, Erinyí, které jsou skutečnými bohyněmi, ne snad výčitkami svědomí, ač i tento rys jejich charakteru lze z tragedie vyvodit. Šťvaný, nešťastný Orestés se posléze uteče do Athén, je souzen na Areopagu občanským

tribunálem a konečně osvobozen zásahem bohyně Pallas Athény, která rozhodne přelíčení, končící rovností hlasů, svým příslovečným "calculus Minervae", Orestovým osvobozením a plným očištěním z matkovraždy.

Stejný děj vypodobnil také Sofoklés ve své tragedii Elektra a Euripides, od něhož se zachovalo drama Orestés. Pozoruhodné jsou rozdíly v pojetí problému: Sofoklés nechává Oresta i jeho sestru Elektru pokorně vykonat vůli bohů, Euripides se proti rozuzlení příběhu vnitřně bouří, ač ovšem, jsa poután konservativismem řecké tragedie i mythologie, nemůže děj měnit. Dovoluje však, aby sbor, který býval v řeckém dramatu jakýmsi "veřejným míněním", Orestův čin bez ohledu na božský příkaz přísně odsoudil. Ale Aischylos zde zůstává uprostřed. Pracuje v duchu své snahy dokázat naprostou neomylnost a plnou spravedlnost bohů, zvláště nejvyššího z nich Dia. Proto se myšlenkové náplni Aischylových dramát říkává "theodicea", tj. obrana bohů.

Ale byl si vědom toho, že etický problém Oresteje je vlastně neřešitelný; proto i nerozhodný výsledek uvedeného soudního jednání; proto je Apollon v předchozím slovním utkání s Erinyemi (jež se v závěru stanou usmířenými líticemi) dvakrát poražen. To, že se tragédie končí rozhodnutím lidského soudního dvora, někteří kritikové odsuzují jako nelogičnost, vnitřní nedůslednost básníkovu, jiní se však obdivují tomuto na svou dobu revolučnímu závěru.

Mnozí starořeční myslitelé, do značné míry též Sofoklés, mluvívají o t. zv. "závistí bohů" (fthonos theón). Podle této teorie bozi nepřejí smrtelníku, který se příliš vyšvihl nad ostatní, jeho úspěchy a postavení a ničí jej. Aischylos proti tomu rázně polemizuje v Agamemnonu: je to podle něho lidský zlý čin, chceme-li, hřích, který plodí další zlo téhož ražení, pokud není usmířen. Tuto pravdu lze z dějin starořeckých rodů aplikovat i na pozdější dobu a větší lidské společnosti.

Jako básník je Aischylos z trojice řeckých dramatiků nepochybně největší. V každé jeho tragedii je počet výrazů, jež se nikde jinde nevyskytují, tedy tak zvaných "hapaxů", několik set. V Oresteji zvlášť vynikají smělé obrazy, např. "bůh smrti, zlý směnárník, beroucí si jako náhradu lidské životy"; "oheň a voda, staří hašteřivci, uzavrou spojeneckou smlouvu k útoku na řecké loďstvo"; manželovou krví skropená Klytimestra se raduje jako "rozvíjející se kvítí ovlažené jarním deštěm" a podobně. Zaslouženého obdivu se dočkala též mstivá píseň Erinyí v druhém dílu trilogie a stupňování dramatického napětí v Agamemnonu, kde básník dosahuje Shakespearovy výše.

Do češtiny byla Oresteja přeložena několikrát. Snad každý z překladatelů postupoval po svém a dočkal se jak uznání, tak i odmítavé kritiky. Tento náš překlad usiloval o naprosto přesný převod řecké formy do českých přízvukných veršů, a to ještě věrněji než velmi věrný dogmatik a "normotvorce" Josef Král. Proto mohou některá místa v textu vypadat staromódně, ba i kostrbatě. Překlad byl však vyhotoven s láskou k věci a v úctě k básníkovi, vzoru to starých attických ctností, který ve svém náhrobním nápise o své básnické činnosti mlčí, ale hrdě zdůrazňuje svou statečnost v bitvě u Marathonu.

AGAMEMNON

Osoby:

Strážce Agamemnonova paláce,
Sbor argejských starců,
Klytimestra, choť vládcova,
Agamemnon, argejský král,
Kassandra, jeho otrokyně,
Hlasatel,
Aigisthos, mileneč Klytimestřin.

Místo děje: Argos, hlavní město stejnojmenné země.

Doba děje: herojská

datum premiéry: r.458 př. Kr.

zobrazovat čísla veršů

Strážce (stojí na krovu Agamemnonova paláce).	Ó bozi, zprostěte mě svízelů, jež mám rok po celý, an klímu opřen o loket, jak ohař střeže Atreova domu krov, a rozpoznávám shromáždění nočních hvězd, těch vládců zářných, nebe okrašlujících, a nositelů zim i léta pro lidi.	1 5
	I nyní čekám na ohnivé znamení, až svitne plamen, který z Tróje novinu nám sdělí, že již padla. Srdce ženino tak velí doufající, s mužskou vůlí však. Zde mé je lože, nepokojné za noci, jež mokvá rosou, jemuž sen se vyhýbá: vždyť místo spánku stojí vedle něho strach a brání mi, bych víčka sklížil v dřímotě.	10
	Však chce-li se mi zaspívat neb zabzučet a dávku písně vetřít do ospalosti, lkám v pláči nad neštěstím paláce, jenž teď již není pod dřívější správou výbornou. Kéž nyní bych se šťastně zbavil trampot svých, až tmou se bleskne oheň blaho věštící!	15 20
(Pojednou vyšlehne ohnivý signál).	Bud' pozdravena, noční záři, budící dne úsvit ve mně, v Argu tanců začetí v dík hojný za tak přeradostnou událost! Hej, hejsa, hej! Hned Agamemnonově choti povím vše, by vstanouc s lože, spěšně dala v paláci znít velezvučným tónům k počtě plamenům a jáсотu, neb zřetelně nám světlo dí, že dobyto je Ilia. Snad tomu tak! Sám zatančím si věru k tomu úvodem. Pán dobře vrhl kostky; toť i ziskem mým: ok třikrát šest mi touto zprávou vychází! Tož budu moci touto rukou chopiti se milé ruky pána navrátilého.	25 30
(k sobě:)	Mlč o tom druhém, jak by na jazyce stál	35

ti velký býk! Však kdyby nabyl řeči dům,
vše pověděl by jasně. S obeznalým já
rád o tom mluvím, neznalému utajen.

(Strážce sestoupí po
vnitřním schodišti;
sluhové zažehnou
ohně na oltářích před
domem. Na scénu
přichází sbor
argejských starců).

Sbor.

Let deset to již, co Atreův syn
i jeho bratr, veliký král 40
i Priamův sok,
jak dvojtrunní, dvojžezlý statný pár
i rodu čest, jemuž dopřál ji Zeus,
voj tisíců lodí, válečnou mstu
zde sebrali v argivské zemi. 45
Hněv jejich vydal bojovný ryk
jak supi, jimž kdesi v pustině bol
dal nad hnízdem vířit; perutí svou
co veslem veslují; zmařen jich trud,
i vylíhla mlád', 50
jíž lůžka střežili stále.
Leč slyšel-li ve výši Foibos či Pan
neb Zeus svých poddaných, ptáků, skřek
a kvílivý pláč,
vždy s Erinyemi sesílá trest, 55
byť pozdě, na provinilce.
Tak na Parida Hostinný Zeus
bůh všemocný, vyslal Atreův rod,
chtě Řeků a Trojanů vznítiti boj
stran ženy, již mnohý tak pojal muž! 60
Co zápasů bylo, co silných těl
se vzpíralo, klesajíc koleny v prach,
a co dřevců polámal útok!
Však buď jak buď,
co souzeno bylo, splnit se má. 65
Ni kradmou žertvou, ni potokem slz,
ni úlitbou tajnou nesmíš hněv,
s nímž přísný zavrhl obět' tvou bůh.
My zůstali s oné výpravy zpět
a v bezectí pro svůj křehký věk 70
zde čekáme. Hůl
nás podpírá, slabé jak děti.

Vždyť kmet je jak chlapec, jehož hrud'
sic mízou vře,
však Ares nedlí v něm dosud. 75
A přestárlý, to je vadnoucí sněť;
on po cestách chodí po údech třech
a bloudí, nejsa nic lepší než hoch:
je mátohou, viděnou za dne.
Ty, Lédina dceř, 80
má paní Klytimestro, co as
se stalo? Co žádáš, co shlédl tvůj zrak,
že nových zpráv řeč
tě nutí volat nás k žertvám?
Vždyť oltáře bohů dary žhnou: 85
jsou vzývání ti,
jimž patří nebe, země i krb,
i ti, kdož chrání nám město.
S té strany i z oné šlehá zář
až v nebeskou výš; 90
zvnitř královských komnat byl olej vzat,
by čistým mokem vzpružil se plam
jak domluvou bezelstnou, jemnou.
Tož řekni, co můžeš vyjevit nám
a co prozradit smíš! 95
Tím našich obav se lékařem staň,
neb ony stravují srdce mé,
ač naděje jasná vysvitla vstříc
mi z obětí, tříštíc nezkrotný strach,
s nímž sžírá hoře mou duši. 100

Patří mi vyprávět o zdaru odešlých vládnoucích mužů.
Život můj, stárnoucí se mnou, mi vdechuje dosud
zpěv výmluvně
mocný, dají-li bozi:
jak vojvodové 105
dva achajští, vládcové svorní
nad řeckou druží,
hnali na Tróju. Příznivé znamení
ptačí jim vedlo oštěp i rámě!
Králům lodí se zjevili královští 110
ptáci, ten černý, ten na hřbetě bílý,
tam, kde byl hrad knížecí.
Je zřeli jsme jasně
v směru úderné ruky
zajíčka hltat, jenž právě měl vyjít z matky své, avšak 115

tak padl těsně před cílem.
Řekněte: "Běda, ó běda!" Však dobro zvítěz!

Ctihodný u vojska prorok, když uvážil povahy různé
Atrea bojovných synů i výpravy pánů,
v těch zajíců 120

zhoubcích zřel je a věštil:
"Ta plavba v pravý
čas dobude trojského hradu.
Osud dřív zmaří 125

všechn majetek dardanský hojný
zásahem síly před tvrzí města.
Jen ať Olympských prokletí nevnoří
v temnoty velikou válečnou uzdu
kol Tróje! Zášť cítí as 130

ctná Artemis v smutku:
božští pernatí honci
ubohé bázlivé zvíře, než rodilo, zabili v oběť.
Jal hnus ji z orlích hodů těch!
Řekněte: "Běda, ó běda!" Však dobro zvítěz!

Ó krásná! Ty, která cit 135
máš k mládi lvů zuřivých malomocné,
která těšíš se nad vším, co ssaje
z prsou divokých polních tvorů,
učíš z oné předzvěsti pravdu!

Příznivý zjev však též obavy zůstavil! 140
Ó zakroč, hojící Foibe, aby
nezdvihla opačný van,
jenž trvale hellénským lodím
by bránil v plavbě!

Zjedná si žertvu snad jinou, v níž práva ni požitku 145
není,
svárů strůjkyni rodinných,
chotě dbající málo? Vždyť číhá strašlivý, bdělý
domácí úkladný hněv, jenž dceru oplátkou pomstí!"

Tak tedy mluvil Kalchas, když líčil úspěchy mnohé,
o tom, co královu domu věští znamení cestná. 150
V souzvuku s nimi
řekněte: "Běda, ó běda!" Však dobro zvítěz!

Kým jsi, Die? Je-li milé ti 155
takto býti nazýván,
oslovím tě jménem tím.

Kdybych všechno odvážil,
nemohl bych s Diem nic
srovnati, třeba-li svrhnouti zbytečné břímě
spolehlivě s myslí mé.

O tom, kdo byl kdysi velikým, 160
dma se dravou smělostí,
nebude se mluvit už.

Zmizel jeho zrozenec,
na svěžího naraziv 165
borce; kdo Diovo vítězství oslaví zpěvem
řád, má zván být všemoudrým.

Zeus nám cestu ukázal
ctnosti. Stanovil, by strast
lidi poučovala. 170

Přijde rozmysl i k nechtícím,
jak když trud skane v snách na srdce
upomínkou bolestnou.
Jaksi násilná je přízeň
bohů u ctných vesel sedících!

Tak to bylo se starším 175
vůdcem lodí achajských.
Tehdy věštce nekáral,
s vanem osudným svůj spojiv dech.

Řecký lid stihlo zlo trýznivé 180
hladového kotvení
proti Chalkidě, kde Aulis
duní oboustranným příbojem.

To dal se v let od Strymonu orkán
a nesl hlad s krutým odpočinkem 185
a stáním. Rozvál lidi, lan
nešetře, ni lodí.

Čas činil dlouhým, zdusáváje
a drtí květ Argejských.
Až prorok náčelníkům vyjevil 190
prostředek horší větrů
neblahých. Jasně řekl:
"Činí vše dceř Létina!" Pár knížecí slz nezdržel svých
tehdy a v zem udeřil v ráz berlami královskými.

Tu zdvihl hlas starší z obou vládců:

"Je trpký los, nechtít uposlechnout,
a stejně trpké, dítě sklát,
zdobu mého domu.
Má rudý pramen z mrtvé panny
mi třísnit dlaň otcovskou
kol oltáře? Je tady zlo i tam:
kterak mám zradit loďstvo,
spojence oklamati?
Oběť, již bouř ztišit se má, dívčí tu krev vroucně si
přát
možné je těm, kterými zmar zmítá; to změň se v
dobré!"

Tož oděn jhem osudu a živě
v svém srdci zvrát rouhavý a nectný
i hnusný, rozum svůj přeladil
a jeho duch všeho stal se schopným.
Vždyť bídný sklon vnuká smělost žalnou
a v trampot mění se zdroj. Tak byl s to, aby zabil
svůj vlastní plod, dceru, čímž mstít
se mohl, boj pro ženu vést a lodi
záslibem odpoutati.

Ni dívčí věk, ani snažné prosby,
ni její křik: "Otče, otče, pomoz!"
se netknul bojovných vládyků.
Děl sluhům král po modlitbě, aby
ji kleslou, v šat zahalenou, vzali
a směle zdvihli jak laň tam, kde ční oltář bohů.
Jak uzdy moc, rdousící řeč,
dát káže stráž roubíku do úst lepých
poutaje pro dům osudný
zlé kletby zvuk. Ona háv žlutavý
svůj spouští níž; všechny obětníky
stih' dívčí zor jako šíp, budící
cit lítosti. Jak obraz
se krásný skví, chtějíc druhé oslovit.
Vždyť často zpěv zdvihla tam,
kde otec stůl míval pohostinný
a mužskou síň. Cudný hlas činil vděk otci, když
ten Diu čest písni vzdal
sám s žertvou; milá to, čistá panna!

Co bylo dál, nezřel jsem, nepovím.
Však věštcův um ukázal se platným.

195

200

205

210

215

220

225

230

	Hle, Dičin soud: strasti cíl pro lidi je v poučení. Co se má záhy stát, shlédneš v čas; teď dosti buď! Toť jako sten předčasný! Hned vzejde jas spolu s denním sluncem. Ať tak, či tak, vše se děj, kterak štít vyžádá	235 240
(klaní se přicházející Klytaimestře)	si země mé! Královna je Argu jedinou pevnou hradbou.	
	Ó Klytaimestro, v úctě k vůli tvé jsem zde; vždyť dlužno ženy vládcovy si vážití, když stolec chotě jejího je opuštěn. Zvěst čekáš šťastnou, proto konáš oběti. Zda zvěděla jsi dobrou zprávu, nebo ne, rád slyšel bych, ač smírím s tvým se mlčením.	245
Klytaimestra.	Kéž narodí se z matky Noci Jitřenka zvěst šťastnou přinášející dle přísloví! Slyš, seznej nenadálou velkou novinu: Je Priamovo město v rukou Argejců.	250
Sbor.	Co díš? Toť nad vši víru; nerozuměl jsem...	
Klytaimestra.	Řek dobyl Tróje. Nemluvím snad zřetelně?	
Sbor.	Ples lidí moje slzy, do mne vkrádá se.	255
Klytaimestra.	Že věrně smýšlíš, dosvědčuje oko tvé.	
Sbor.	A máš-li jaký důkaz? Kde je záruka?	
Klytaimestra.	Tu mám. Proč ne? Ač neklamal-li mě bůh.	
Sbor.	Dbáš asi výmluvného ve snu znamení.	
Klytaimestra.	Ne, k jevům dřímající mysli neznám se.	260
Sbor.	Snad letmé slovo takto pozdvihuje tě?	
Klytaimestra.	Jsem děcko nezralé, že rozum tupíš můj?	
Sbor.	A v které době bylo město zničeno?	
Klytaimestra.	V té noci, která dnešní úsvit zrodila.	
Sbor.	A kdo to mohl takhle rychle ohlásit?	265
Klytaimestra.	Svit jasný vyslal s hory Idy Hefaistos. Znak ohnivý k nám spěchal jeden za druhým	

jak posel; s Idy na Hermovo pohoří;
 pak třetí velkou září z výspy lemenské
 svah Diu zasvěcený převzal na Athu. 270
 Tam zažehnut byl zlatě obrovitý smrk
 jak slunce, že i ryby z hybné pochodně
 se těšily, až kryly celý mořský hřbet.
 Ten plápol znamením byl věžím Makistu,
 jenž neváhaje, nedávaje zmoci se 275
 snem líným, dále předal úkol poselný.
 Tak plamen k Euripovým proudům pronikl
 a svěřil zprávu strážcům na Messapiu.
 Ti zanítily kupu vřesu zvadlého
 jak odvěť ohnivou i pokračování. 280
 Sil světlo nabývalo; nijak nesláblo,
 když jako třpytný měsíc přes pláň Asopu
 se přemetlo a na Kithairon kvapilo,
 by čerstvý pochodňový běžec vzbuzen byl.
 I hlásila se hlídka k zvěsti jiskřivé 285
 a větší požár zaskvěl se, než určeno.
 Když přeskočil pak přes řečiště Gorgopu
 a dosahoval aigiplanktských hřebenů,
 dbal přísně, aby v řadě průtah nenastal.
 Tam dali zprávu, zapálivše nezdolný 290
 vous mohutného ohně, který přesmykl
 se přes vrch, na Sáronský záliv hledící,
 a stále plana, přesunul se mžiknutím
 až k arachnajským kopcům, k vyhlídce, jež jest
 nám sousedkou. Tu Atreovců zasáhl 295
 dům, stává se idské záře pravnukem.
 To kázala jsem pochodňovým nosičům,
 by běh se skončil po vzájemném střídání,
 v němž první jako poslední byl vítězem.
 Tak podávám ti důkaz, věrnou záruku, 300
 že manžel můj mi z Troje poslal onu zvěst.

Sbor. Je třeba, paní, bohům znovu děkovat.
 Však chtěl bych, prosím, celou zprávu vyslechnout,
 a zkonejšit svůj podiv. Tož ji opakuj!

Klytaimestra. V den tento mají Achajové Ilion. 305
 Vím: křik se v městě vzmáhá, ale nemísí.
 Vlij do nádoby jedné víno s olejem,
 a nepřáteli nazveš je, ne soudruhy.
 Tak rozeznal bys při rozdílném osudu
 hlas vítězů a poražených. Vrhají 310

se tito střemhlav na mrtvoly mužů svých
a bratří. Děti naříkají nad skolem
svých nejmilejších, ploditelů staříčkových,
a nevychází z hrdel svobodných ten pláč.
Jich pány po neklidné noci řadí zas 315
hlad z namáhavé bitvy k jídlu. Z obce si
vše berou, nedbajíce vykázaných míst,
leč náhodného losu, jež kdo zvolil si.
Už bydlí v trojských domech, vydaných jim v plen,
a pozbaveni mrazů širým pod nebem 320
i ranní rosy, budou celou tichou noc
spát nestřeženi jako šťastní mužové.
Snad budou cítiti bohy město chránící
a jejich chrámy v zemi, které dobyli:
pak přemožitel nemůže být přemožen! 325
Jen aby nepřepadla spíše vojsko chuť
rvát, co se nesmí; kéž je chtivost nezdolá!
Vždyť třeba uběhnouti k spáse návratné
díl druhý z dráhy závodní, ten k domovu!
Tak nebo onak: utrpení mrtvých bdí, 330
i kdyby vojsko přišlo čisté před bohy;
snad neudeří na nás ještě jiné zlo!
(ironicky) Má slova, moji ženskou řeč jsi vyslechl:
necht' vládne dobro, uviděno nezvratně!
Dnes získala jsem velké blaženosti dar. 335

Sbor.

Muž rozvážný by, paní, lépe nemluvil.
Já nyní, věrné důkazy tvé vyslechnuv,
se strojím k bohům patřičně se pomodlit.
Vždyť zdarem učiněno zadost námahám.

Král Zeus buď zdrav i ta přátelská noc, 340
jež nesmírnou slávu poskytla nám,
když na ilijské spustila zdi
síť loveckou krycí, že nikdo, ať muž
neb jinoch, přes velkou otrockou tkáň
se nebyl s to přenést, 345
ni přes ortel, ničící všechno.
Ctím mocného Dia - je Hostinným zván -
že Parida tento postihl trest.
Bůh odedávna již napínal luk,
by za hvězdami neb před terčem šíp 350
se nesnesl, vystřelen marně.

Tot' úder Diův, můžeš říci,

a lze jej také vystopovat.
Jak rozsoudil, tak vykonal. Dělal kdosi,
že nedbá bůh těch, kdož v prach šlapali 355
by svatý řád. Bezbožná
je taká řeč. Jasně jest,
že kletba platí zlou
mzdu za bezměrný pych
těm, kteří zpupně sobě vedou, 360
když nadlidsky a nad svůj prospěch
se vzmáhá dům. Měj jen dost, aby trud
šetřil tebe, pakli
vystačíš rozmyslně!
Neníť bohatství hradbou 365
tomu, který by hrdě
Dičin odkopl všemocný
oltář, nechtě jej zřítí.

Chtíč mrzký, dítě lstného bludu,
je nezmorný a strhne mnohé. 370
Lék všeliký je marný. Nezůstane
skryt lidský hřích; zhoubný svit zjeví jej!
Zlý muž, to kov v penízi
je špatném. Čerň niterná
se zradí nárazy 375
a stykem s druhým. Ten,
kdo krutou hanbu obci zplodil,
je hochem pak, jenž prchavého
chce ptáka mít. Nedbá bůh proseb však,
niče nečestného, 380
který je takto vinen!
Stejně přišel kdys Paris
v palác Atreův, aby
znectil hostinné síně
tím, že uloupil ženu. 385

Ta jako vzkaz štítů shluk nechala
i dřevců třesk občanům
v ozbrojených lodích.
Však věnným darem nesla zhoubu Iliu.
Co nesmí, činí směle a jde 390
skrz brány lehkým krokem. Zaznívá
tu mnohý kvil našich věstců, dících:
Ó žel, ó žel paláce i knížete
i lože! Tvář milovaná vtištěna

je ještě v něm. V necti muž nespílá. Je tich, 395
jej zříš, jak v žalu sedá sám
a touže tam, za moře,
změněn v stín takto vládne domu!
Na soch půvabné tvary
bolno manželu hledět. 400
Okolo lační mu nezkojně,
neboť lásky své pozbyl.

Jen v nočním snu vidá zjev, který však
mu nese žal. Potěcha
ta marná jest, tak marná! 405
Vždyť ničím není krása zřená v dřímotě,
neb přízrak v loktech spočine čas
jen krátký; zmizí záhy, družce
svých křídel vzmach s dálavami spánku.
Toť ona strast, kterou trpí tento rod 410
a jeho krb. Jiných trud však pne se výš!
Proč taký roj řecká zem v zápas vyslala?
Bol mučí srdce veškerá,
jak každý dům dosvědčí.
Mnohý rmut zasahuje duši: 415
ví se, s kým se kdo loučil,
ale namísto mužů
do všech příbytků vrací se
mrtvý v nádobách popel.

Když zuří seč, války bůh postaví 420
váhy. Prach těžký vydá přátelům,
jejž zčistil žár u Troje
a ručej slz. Za zlato
zisk má z těl směnárník ten:
hradí padlé hrdiny 425
urnou draze plněnou!
Lid v nářku reky velebí,
že ten byl v boji cvičený,
ten v řeži slavně dokonal -
"pro cizí ženu", zareptá 430
potichu kdekdo; pokradmu
nepřízeň trpká plíží se
k velícím Atreovcům.
Druzí v rozkvětu síly
kolem trojanských hradeb 435
leží v hrobech. Tak cizina

jímá vlastníky nové!

Je přísný hlas lidu. Hněv nese jej,
jak by kmen celý klatbu stanovil.
Až cítím strach; slyším už 440
zlo předem. Noc halí je,
bozi nezapomenou
zhoubců hromadných a duch
mstící, černý, po čase
v nic sráží šťastné bídničky, 445
jak náhlým zlomem, neštěstím
je drtí. Nelze zabránit,
aby je vůbec neshladil.
Požívat slávy zbujnělé 450
neradno; blesky Diovy
bijí vždy do vrcholů.
Skromné blaho si volím:
nechci bořiti města,
aniž viděti svoje dny
plynout v cizáckém jařmu. 455

První stařec. Jde rychlá zvěst městem mým.
Snad tomu tak, jak nám dí
oheň, posel radosti.
Leč kdo ví, zda to není božské mámení?

Druhý stařec. Je někdo smyslů zbaven neb tak dětinský, 460
že z ohně zpráv běžících
dá srdci vznět nový, avšak v zápětí
umdlí, je-li vše jen klam?

Třetí stařec. To ženský pud zamlouvá 465
si předem zdar, dříve než se objeví.
Až příliš šíří svou mez, co její si usmyslil duch;
leč umírá víra v takovou řeč
a ženských slov sláva brzy je ta tam.

Sbor. Hned zvíme, zdali záronosné pochodně 470
a střídavého ohně zprávy poselné
jsou pravdivé, či zdali jako lehký sen
svit onen utěšený chce nám duši zmást.
Zřím, jak se tamo od skal blíží hlasatel.
Sněť olivy ho zastíňuje; žiznivý

prach s kalem, sourozencem svým a sousedem, 475
 je důkazem, že ne již němý plamenný
 žár z lesních dřev k nám bude hovořit neb dým,
 však lidská řeč. Buď větší ještě vnukne nám
 slast, aneb... ne, kéž opak raději zamlčím!
 Necht' dobrý úkaz nese dobrý nádavek! 480
 Kdo pro obec má jiné přání nežli to,
 sám ze svých bludných úmyslů ať klidí žeň!

(Objeví se hlasatel.)

Hlasatel.

Buď zdráva, rodná půdo země argejské!
 Dnes tedy, po deseti letech, vracím se,
 když z rozbitých mých nadějí se splnila 485
 jen ta, neb již jsem nedoufal, že v Argu hrob
 mi bude milý popřán, až mě stihne smrt.
 Buď zdráva, moje vlasti, světlo sluneční
 a Die Zeměvládný s Foibem pythickým,
 jenž z luku na nás střely své už nevrhej! 490
 Tam u Skamandru hojně jsi nás pohubil:
 teď zachovej nás, bohem hojícím nám buď,
 ó Foibe, Foibe! Oslovuji usedlá
 zde božstva všecka: Herma, hlasatelů čest,
 a sama hlasatele, svého ochránce, 495
 i bájně moci, jež nás vyslaly. Teď voj
 náš ušetřený kopím vlídně přijměte
 zpět! Drahý dome, síně vůdců našich, ctný
 jich trůne, sochy obrácené ke slunci,
 jak kdysi dávno, jasným zrakem vítejte 500
 dle řádu po tak dlouhé cestě vladaře!
 Vždyť po temnotách přišel Agamemnon král,
 by vám i těmto (ukazuje na sbor) nesl úsvit společný.
 Jak náleží se, v úctě se mu klanějte,
 neb Troju spravedlivým rádlem Diovým 505
 v pláň obrátil a rozdrtil ji načisto!
 Ni oltářů, ni svatyní tam nevidět,
 a zkaženo je všechno země semeno.
 Když takovýmto jařmem Troju upoutal
 náš pán a starší z Atreovců, přichází 510
 cti hoden ze všech nejvyšší, muž blažený.
 Vždyť ani Paris ani spřežený s ním stát
 se nechlubí, že zločin větší byl než msta.
 Trest za loupež a za únos si zaslouživ,
 dům praotců svých zničil, celou otčinu 515
 svou změnil v trosky, nedosáhnuv záchrany.

Hřích Priamovci odpykali dvojitě.

Sbor. Bud' šťastně vítán, hlasateli řeckých vojsk!

Hlasatel. Jsem šťasten. Zemru ochotně, když chce tak bůh.

Sbor. Jak potřáznil tě asi po tvé vlasti stesk! 520

Hlasatel. Že nyní oči slastná slza napájí!

Sbor. Však příjemný byl neduh, jenž vás zachvátil.

Hlasatel. Díš... Pouč mě, ať zvládne slova tvá můj duch!

Sbor. Vy po nás steskem stonali jste, po vás my.

Hlasatel. Tož za toužícím lidem země toužila? 525

Sbor. Až plakali jsme často v srdci úzkostném.

Hlasatel. Proč zatížila duši chmura mrazivá?

Sbor. Být tich, to má je dávná proti škodě zbraň.

Hlasatel. Však proč? Což bál ses v knížat nepřítomnosti?

Sbor. Jak tys to řekl: za smrt vděčil bych i teď. 530

Hlasatel. Než dobře končí všechno. Za ten drahý čas,
lze říci, leccos mělo dobrý výsledek
a mnohé vyšlo k hanbě. Kdo však v životě
je celém před svízeli jist krom Olympských?
Mám mluvit o námahách, špatném bydlení, 535
či nedostatku místa, bídných pokrývkách
a vzdeších, nebylo-li denní stravy dost?

A potom na pevnině bylo ještě hůř:
vždyť lože u zdí nepřátelských měli jsme
a krupěj s oblak, stálá zkáza oděvů, 540
nás máčela, co rosa od země a z luk
nám vlasy příživníky naplňovala.

Těž o mrazu lze mluvit, ptáků ubijci;
sníh na Idě jej činil nesnesitelným!
Neb o vedru, že moře kleslo ve spánek 545
v své tiché, větrem nehoupané kolébce...

Proč nad tím truchlit? Bědy ukončeny jsou:
jsou ukončeny, ano, aspoň pro mrtvé.

Ti nemusí již dbáti, aby vstali včas.
Nač zahynulé vypočítávat bych měl 550
živ? Proč ten smutek z náladové Štěstěny?

Mám za lepší se s nehodami rozloučit;
 jeť pro nás, kteří zbyli z vojska řeckého,
 zisk vítězem, jež strasti nepřevažují,
 neb přes moře jsme přelétli i pevniny 555
 a s pýchou díme před zářícím Héliem:
 "Voj argejský se přece zmocnil Ilia
 a přibil na svatyně bohů všeřeckých
 svou kořist jako skvělou, věčnou potěchu."
 Kdo slyšel, musí obci blahořečiti 560
 i jejím vojevůdcům. Přízeň Diova
 buď ctěna stejně za své dílo. To je vše.

Sbor. Tvá řeč mě překonala. Nezapírám to,
 neb stařec v poučení mládí najde vždy.
 Však slova ta se hlavně domu týkají 565
 a královny, ač jimi bohatnu i já.

Klytimestra. Už před chvílí jsem zajásala radostí,
 když přišel první noční posel ohňový
 a děl, že Troja padla, že jí dobyto.
 Kdos káravě mi tehdy říkal: "Z plamenných 570
 zpráv čerpáš víru ve zničení Ilia?
 Tak povznáš se leda srdce ženino!"
 Ty řeči za šílenou vydávaly mě.
 Přec oběti však konala jsem. Po žensku
 zněl ve městě jásot, neboť onde ten, zde ten 575
 dal v chrámech zvučet slovům vděčné radosti
 a zkonejšoval plamen vonný, živící
 se bylinami. Proč bys šíře líčil mi
 vše? Od krále se dovím celou novinu.
 Leč pospíším, bych svého ctného manžela 580
 co nejvřeleji po návratu přijala.
 Či uzřela by žena příjemnější svit
 než ten, kdy brány svému muži otvírá,
 jenž z války přijde domů, bohy zachráněn?
 Rci mému choti, aby spěchal. Přeje si 585
 ho město mít. Zde najde věrnou družku svou
 tak, jak ji opustil. Je pro něj bdělým psem
 i pro dům, závistníkům nepřítelkou však
 vždy ve všem nezměněnou, která po celý
 čas nikdy žádnou pečeť neporušila. 590
 Styk lásky s jiným neb lživé klevety
 jsou vzdáleny mi jako bronzu barvení.

(Klytimestra
 odejde.)

To oheň s mořem, nepřátelé odvěcí 630
 se spřísáhli a věrnost osvědčovali
 si tím, že bědná řecká vojska vraždili.
 Noc roznítla vlnobití ukrutné:
 loď s lodí v thrácké vichřici se srážela,
 až jedna klála druhou jako vztekly skot, 635
 jež žene špatný pastýř. Lítá bouř a vír
 je v nedohledno nesly v dešti bijícím.
 Když vzešly Hélioovy třpytné paprsky,
 hlad' Egejského moře zříme mrtvými
 kvést Argejci a plovoucími troskami. 640
 Nás, naši loď a její neroztříštěný
 trup na bouři si vymohla, jí uzmula
 moc božská, nesmrtelná, javši kormidlo.
 Sám spásonosný osud ráčil usednout
 si na loď, že v ni při kotvení nevníkl 645
 vod příboj, neb že nenajela na skálu.
 Pak, vyváznuvše z mokré smrti, s úsvitem
 dne ani věřit nemohli jsme v záchranu.
 Však starostmi jsme nový smutek sytili,
 že vojsko zahynulo, zmařeno tak zle. 650
 Snad leckdo dýchá ještě z nich a vzpomíná
 nás slovy jako mrtvých; proč by nemohl?
 Vždyť my se o nich domýšlíme stejného!
 Buď konec šťastný! Očekávej zejména,
 že Menelaos jako první vrátí se! 655
 Věř, že se na něj někde dívá slunce zář,
 že vidí světlo, žije z vůle Diovy,
 jež nechce, doufám, ještě shladit jeho rod;
 pak můžeme se nadít jeho příchodu.
 Věz, že jsi seznal pravdu, vyslechnuv mou řeč. 660

(Hlasatel odejde.)

Sbor.

Někdo, koho nevidíš,
 jenž však vládne jazykem
 správně tak, že předem ví,
 co se stát musí, přesné jméno dal
 dceři Tyndareově: 665
 dar to však sváru: meč jí byl
 snoubencem. Ona způsobila
 zmar lidem, městům i korábům.
 Van Zefyrův obří
 ji z komnat vezl skvělých 670
 a zastíněných krásně.

Však dav početných honců spěl
za ní, větrících mužů v štítné zbroji,
vesel smazanou stopou
až na svěží Simoentu 675
břehy a do kruté války.

Takto chápej pouto, jímž
Troju prozřetelný hněv
s Řeky sepjál, hodlaje
přijmout daň v příští době za ten pych, 680
jímž byl znectěn stůl i Zeus
Hostinný. Tehdy připadlo
příbuzným zdvihnout při oddavkách
zpěv, kterým nevěstu slavili,
jak nejlépe mohli. 685

Však nyní jiným tónům
ať Priamovců učí
se hrad sivý! Teď trpce lká
nad životem, že pln je smutku, zkázy,
neboť občanů bědná 690
krev teče; teď zván je Paris
ženichem spojení zlého.

Kýs muž doma si vychoval
lvíčka, zbaviv jej mléka, jež
sával z matčinych prsou. 695
Mládě to na prahu žití
krotké a přítulné bylo
k dětem i radostí starých.
Často je v loktech drželi,
jakoby dítě zrozené. 700
V hladu mile se dívalo
ruce ohonem hladíc.

Svůj mrav jeví až v pozdějším
věku, rovný jsa rodičům.
Přízeň pěstounům splácí, 705
hostinu stroje si nezván
ze stád, jež pohubil divě.
Příbytek zbrocen je krví;
žalu se neubrání dům,
nad škodou vraždy přemnohé. 710
Bůh dal vyrůstí jakémus
knězi neštěstí v domě.

- Těž ona, díím, takto přišla do Troje
jak duch tiché hladiny
nepohnuté větrem, 715
jak vábný obraz bohatosti,
poddajný zřítelnice šíp,
lásky kvítek, jenž hryže srdce.
Leč krok nesl jí stranou
a sňatku cíl byl krutý: 720
když v hrad Priamův vtrhla,
s ní zlu ve styku každém
dal vejít Hostinný Zeus:
s běsem truchlivých vdavek!
- Znal dávný věk výrok v lidech kotvící 725
i teď. Pakli blaženost
vzrostla příliš mnoho,
má děti, aniž bez potomků
zmírá. Však neskonalý bol
z dobré Štěstěny pučí v rodu. 730
Můj soud opodál stojí:
čin bezbožný, jak myslím,
dá žít budoucím synům,
jichž vzhled týž je jak otcův.
Leč v domě, v kterém dlí Řád, 735
osud dědí se šťastný.
- Když vzplane den osudný,
vzejde plod z lidí zlých
dříve nebo později,
neb stará Zpupnost s oblibou mladou rodívá, 740
s níž měřiti
se nemůžeš, s duchem nečistým, nezdolným.
Tak černé kletby přináší
zbujnělost do příbytků,
podobné jejich matkám. 745
- Než z chat, jež dým zatemnil,
září ctnost. Ona si
váží mužů pořádných.
Však prchá z komnat zlacených, na nichž od rukou 750
lpí kal, a zrak
svůj odvrací, spějíc k domovu zbožnosti,
a nedbá moci bohatství,

svítící lživou chválou:
všechno však vede k cíli.

(Objeví se
Agamemnon a
Kassandra. Oba jsou
na voze; za nimi
početná družina.)

Nuž králi, jenž trojský jsi vyvrátil hrad,
ty, Atreův syn, 755

jak oslovit tě a pozdravit mám,
bych stihl povinné úcty díl,
ji nepřehnal však?
Jak mnozí zdání cení si víc 760
a právo překračují!

Je každý připraven nad těmi štkát,
kdo utrpí nezdar, byť zármutku chrup
mu nijak nevníká k srdci;
zas jiní jako by sdíleli slast 765
a k smíchu nutili nehnutou tvář.

Však dobrý a moudrý vůdce svých stád
se nedá očima poddaných zmást,
jichž lichotná věrnost je pouhý klam
a láska zředěným vínem. 770

Když tehdy jsi vypravil onen voj
stran Heleny - nechci nic před tebou krýt -
z not duše tvé zazníval nesprávný zvuk.
Těž kormidlem myslí jsi neuměl vlást,
když obětí zlou 775

jsi smělost hynoucím vnukal.
Však z hloubi srdce teď vítán mi buď!
Strast příjemnou stává se zdarem.
Až vyšetříš všecko, rozpoznáš včas,
kdo z tvých občanů řádně střežil náš stát 780
a kdo mu správcem byl špatným.

Agamemnon.

Mám za povinnost nejprv Argos pozdravit
a bohy mého domu. Umožnili mi
se navrátit a spravedlivě potrestat
hrad Priamův. Vždyť řečné nenaslouchali 785
při, ale zkázu Troje, mužů záhubu

jak neodvratné hlasy kladli v osudí,
jež plnilo se krví. K druhé urně se
dlaň neblížila záchranná, jen naděje!
Pád města dosud podle dýmu poznal bys. 790

Bouř zhouby žije v mrtvu; spolu hasne však
I popel z pýchy, v prašném pachu pohřbené.
Je proto nutno býti bohů pamětliv
a vděčen jim, neb hněvné pomsty osidlem
jsme obklíčili město, až je pro ženu 795

zášť řecké šelmy rozsápala naprosto,
 neb mládě koně, štíty opatřený lid,
 jenž vyskočil, když zapadaly Plejady,
 a přemetl se přes hradby jak žravý lev,
 krev panovnickou srkal, až byl zcela syt. 800
 Toť úvod, jejž jsem pro Olympské rozvinul.
 Teď k citům tvým: co od tebe jsem slyšel, znám
 a myslím totéž, plně s tebou souhlasím.
 Vždyť málokomu od mládí je vrozeno
 ctít bez závisti přítele, jenž úspěch měl. 805
 Jed nepřízně se často srdce dotýká
 a břímě toho zdvojuje, kdo zasažen
 je neduhem tím; vlastním trudem obtížen
 lká ještě víc, když v cizí blaho nahlédl.
 Jsem tolik obeznámen s družby zrcadlem, 810
 že ty, kdož nejvíc věrnými se snažili
 mi zdát, bych pojmenoval stínu přízrakem.
 Jen Odysseus, ač s námi vyplul nechtěje,
 spjat se mnou nésti jařmo mé se nezdráhal,
 ať mluvím o zahynulém neb o živém. 815
 Co patří k naší obci, k bohům společným,
 buď projednáno na poradě veřejné
 a shromáždění lidu! Nutno hleděti,
 by každé dobro zapustilo kořeny!
 Kde třeba však je užít léků hojivých, 820
 tam usilujme odvrátiti chorobu
 buď vypálením nebo řezem pozvolným!
 Teď půjdu k domácímu krbu, do síně,
 bych nejdřív bohům náležitou úctu vzdal,
 že vyslavše mě v dáli, zas mě vedli zpět. 825
 Bud' stále se mnou vítězství jak posavad!

(Sestoupí s vozu.
 Objeví se
 Klytimestra,
 provázena služkami,
 nesoucími purpurové
 koberce.)

Klytimestra.

Ctní Argivané, moji spoluobčané,
 stud nebrání mi vyjádřiti před vámi
 své city k manželovi. Nedůvěřivost
 čas moji setřel. Svědčí moje zkušenost, 830
 ne cizích řeč, jak přetěžký byl život můj
 v ta dlouhá léta, kdy byl u Troje můj choť.
 Zlem hrozivým je, pakli žena samotna

má dlíti doma, opuštěna mužem svým,
a slychat záštiplné zprávy den co den. 835
Tak jeden přišed oznamoval neštěstí
a druhý nesl domů ještě horší zvěst.
Ran kdyby tolik dostalo se manželů,
co pověstí se sbíhalo v můj příbytek,
děl bys, že síť je méně proděravěna. 840
A kdyby zmíral podle každé z oněch zpráv,
tři tváře měl by jako druhý Geryon
a chlubil by se, že se v trojí oblékla
plášť zemský jeho těla, sklána postupně.
Těch škodolibých zvěstí bylo výsledkem, 845
že smyčku snímat musili mi se šíje,
jež často byla takto krutě objata!
Toť důvod, proč zde nestojí můj Orestes,
ač mělo by tak býti, syn a záruka
nás obou lásky vzájemné. Ne, nediv se! 850
Jej totiž vychovává focký Strofios,
naš milý přítel ve zbrani, jenž ukázal
mi dvojí nebezpečí, tíseň nejistou:
tvou u Troje a bouřné bezvládní, kdy lid
by mohl svrhnout radu, neboť vrozeno 855
je člověku, že šlape po padlém tím víc...
Má omluva nic nemá v sobě lstivého.
Však vyschly mně již zcela pláče prameny
kdys tryskající mocně; nemám krůpěje
už v očích; dlouhé bdění pokazilo je, 860
když pro tebe jsem lkajíc udržovala
svit ohňů, aniž odpovídal kdo. Já v snách
jsem budila se, zavířil-li s bzukotem
mi komár lehce nad hlavou, a viděla
víc běd tvých, než by spánku čas mi vykouznil. 865
To vše jsem snesla. Nyní žalu zproštěna
zvu svého pána dbalým stáda ohařem
a lodi spásným lanem, pevným pilířem
střech vysokých a otce synem jediným
neb zemí, zřenou trosečníkem zoufalým, 870
dnem nádherným, jenž objeví se po bouři,
neb vody zřídlem pro sprahlého poutníka.
Mám za hodna jej oslovení takého!
Stůj stranou bohů nepřízeň; vždyť mnoho zel
jsme vytrpěli dotud. Nyní, miláčku, 875
pojď dolů s vozem, aniž, králi, země tvá
se dotkne noha, ničitelka Ilia!

- (k služkám:) Proč loudáte se, služky, jimž byl úkol dán,
by koberci jste choti cestu vystlaly?
Hned ať je půda nachem zakryta, by v dům, 880
jejž nedoufal už spatřit, Dike vedla jej!
Bůh usoudil tak. Moje péče, nedajíc
se zmoci spánkem, uspořádá ostatní.
- Agamemnon. Dci Lédina a mého domu strážkyně,
tvá řeč je přiměřena k nepřítomnosti 885
mé, neboť dlouhou rozvinuješ. Patřičná
však chvála darem přicházet má od jiných.
Ne, vůbec se mnou nemazli se po žensku,
a jako činí barbaři, se nevrhej
v prach s hlučným křikem daleko se nesoucím, 890
ni cestu nestel koberci, bych neoctl
se v závisti! Jen bohy dlužno takto ctít.
Já jsem jen člověk. Kdybych v látku pestrou tak
a krásnou šlapal, nezůstal bych bez bázně.
Jak muže, ne jak Olympana važ si mne! 895
I bez tkaniv a bez přehozů dosti sil
má slávy zvuk; a nemít mysl zpozdilou
je prvním darem božím. Nazván blaženým
buď ten, kdo skončil život v milé pohodě!
Tak vždy chci jednat, abych nemusil se bát. 900
- Klytaimestra. To říkáš, chtěje moji vůli zmařiti.
- Agamemnon. Že svoji vůli neoslabím, dobře věz!
- Klytaimestra. Být takým jistě bohům v strachu slíbil jsi.
- Agamemnon. Vím jako nikdo, co zde platně hovořím!
- Klytaimestra. Jak Priamos by jednal, kdyby vykonal... 905
- Agamemnon. ...mé dílo? Jistě po těch kobercích by šel!
- Klytaimestra. Tož utrhačství lidského si nevšímej!
- Agamemnon. Leč velkou sílu mívá řečný lidu hlas.
- Klytaimestra. Prost závisti jen ten, kdo za ni nestojí.
- Agamemnon (káravě). Přec nesluší se ženám, toužit po sporu! 910
- Klytaimestra. Však šťastný vítěz může dát se překonat.
- Agamemnon. Tak ceníš si, že v této hádce zvítězíš?

- Klytaimestra. Ach, uposlechni; přej mi toho úspěchu!
- Agamemnon. Nuž zdá-li se ti takto, rychle uvolni
mé škorně někdo, otrokyně kroků mých. 915
Kéž ze vzdálených božských očí nestihne
mě nepřízeň, až vstoupím na ten umný nach!
Vždyť stydím se, že kaziti mám nohama
a ničit roucha draze tkaná, bohatá.
- (ukazuje na
Kassandru) Však dosti o tom! Nyní tuto cizinku 920
v dům přijmi mile! Vládne-li kdo laskavě,
bůh na něj zdáli zadívá se příznivě,
an nikdo rabské jařmo svolně nenosí.
Ta vybraným je květem mnohých pokladů
a jako mého vojska dar mě sleduje. 925
Tož půjdu do svých síní, purpur šlapaje,
neb podmaněn jsa tebou, tebe poslouchám.
- Klytaimestra. Kdo vysušil by moře? Ono vytváří
vždy novou krůpěj nachu, barvícího šat,
a ve svém množství ceně stříbra rovného. 930
Náš palác s boží pomocí má dostatek
těch věcí, aniž nouzi poznal kdy tvůj dům.
Co šatů byla nechala bych pošlapat,
když byl by věštby příbytek tak kázal nám,
jen abych mohla tvoje žití vykoupit! 935
Zde žil jen kořen. Zeleň teď se vrací, strouc
stín, chránící nás před horkým Psím souhvězdím.
Tak přišels domů, ke krbu, a zvěstuješ
den teplý vprostřed zimy tímto příchodem.
Když oprávněný vládce projde komnaty, 940
je jako chládek, domem vanoucí v ten čas,
kdy trpký hrozen vinným mokem činí Zeus.
Splň, Die, Die splňující, prosbu mou!
Dbej, aby to, oč dbáti máš, se splnilo!
- (Mluví za
Agamemnonem,
vcházejícím do
paláce, a sama
opouští scénu.)
- Sbor. Proč as vytrvalý strach 945
vznáší se kol průčelí
srdce mého prorockého? Pročpak
nevolky strojí se věštiti nezištná píseň,
aniž víra výmluvná,

odvrhnouc jak temný sen 950
onen děs, sedá na trůn
mé mysli milý? Přec již dávno čas
svál zrnka písku s kotevních
lodních lan, vržených
na břeh, když se korábní 955
proti Troji zdvihl voj!

Vracejí se. Sám to zřím,
svědků nepotřebuje.
Duše nutkána je v nitru, aby
počala bez lyry žalostný, prokletý hymnus. 960
Vůbec najít nemůže
smělost dobré naděje.
Srdcem vír zmítá; dává
mu bušit o hrud', právem tušící
zlo. Duch se marně nechvěje! 965
Kéž se v nic prchavé
zvrátí moje obava,
nedospějíc k závěru!

Je-li kdo zdrav přespříliš, klid nezná a vždy
se snaží o více, neboť ve zdech 970
týchž neduh se sousedsky druží
k němu. Tak na skrytý tes
záhuby udeří los
lidský, byť po rovné plynul dráze.
Pakli vzmachem úměrným 975
rozvaha však odhodí
získaného jmění část,
neutone celý dům,
třebas trudem naplněn;
hloubka základ neshltne! 980
Mnohý od Dia bohatý dar,
jenž od roka do roka rodí se z brázdy,
zmaří lačnou chorobu.

Ale když muž vraždil a krev zbarvila zem
svou černí jednou, kdo může vrátit 985
ji kouzelným zařikáváním?
Zdalipak výstražně Zeus
nezkrušil toho, jenž znal
umění, křísiti nebožtíky?
Kdyby pevná Olympských 990

vůle bránit ustala
 lidské vůli v úspěchu,
 srdce předstihlo by můj
 jazyk, vše by zjevilo.
 Tak však reptá ve tmách jen 995
 s tichým smutkem a nedoufá v nic.
 Či rozuzlí budoucnost zavčas a moji
 zhaslou mysl roznítí?

(Klytaimestra se
 vrací a oslovuje
 Kassandru, sedící
 nehnutě na voze.)

Klytaimestra. Ty - ano ty - pojd' také dovnitř, Kassandro,
 neb Zeus tě činí, nejša k tobě nelaskav, 1000
 vod svatých účastníci v domě. S mnohými
 staň otroky kol ochranného oltáře!
 Pych vyhosti a vystup z vozu tohoto;
 vždyť říkají, že kdysi také Alkménin 1005
 syn prodán byl a nezdráhal se požívat
 chléb rabský. Pakli naklonit se k tobě má
 tak osud, získáš v pánech, kteří od věků
 jsou bohati; však nad obyčej k otrokům
 je krutý ten, kdo sklidil víc, než nadál se.
 Dle řádných zvyků všechno od nás dostaneš. 1010

Sbor. To tebe oslovila slovy jasnými.
 Jsouc v osudových sítích, budeš poslušna,
 když poslušná jsi. Nebo neposlechneš snad?

Klytaimestra. Vždyť zřetelně k ní mluvím, chtíc ji přesvědčit,
 ač že by vládla jazykem jako vlaštovka 1015
 nám neznámým a cizozemcům patřícím.

Sbor. Jdi za ní! Uposlechni; dobře radila
 ti ve tvém stavu. Opust' místo ve voze!

Klytaimestra. Čas chybí mi, bych meškala se u vchodu
 s ní, neboť v samém srdci domu, u krbu 1020
 brav stojí už, by oběť vykonala se.
 Toť větší radost, než jsem očekávala!
 Ty nezdržuj se tedy, chceš-li podílet
 se o to! Nevíš-li, co dím, a nechápeš,
 řeč zaměň za posunek ruky barbarské! 1025

Sbor. Jak právě polapená zvěř se tváří. Mním,
 že zřetelného tlumočnicka potřeba.

- Klytaimestra. Ne, šílí, dbajíc špatných pudů duše své,
co zanechala obec čerstvě zničenou
a přišla, neumějíc nésti udidlo. 1030
Však vysoptí svou běsnost v pění krvavé!
Dál nehodlám zde v necti slovy plýtvati.
- (Klytaimestra odejde
do paláce.)
- Sbor. Já mám s ní soucit, hněvati se nebudu.
Běž, nešťastnice, od kočáru ustoupíc,
a jho své obnov, nutnosti se podej té! 1035
- Kassandra. Běda, běda, ó běda!
Ó Foibe můj, Foibe!
- Sbor. Proč takto jménem Foibovým jsi kvílela?
To není bůh, jenž plačícího poslouchá.
- Kassandra. Běda, běda, ó běda!
Ó Foibe můj, Foibe! 1040
- Sbor. Už zase vzývá Olympana zlověstně,
ač nemá býti při úpění přítomen.
- Kassandra. Můj Foibe, můj Foibe,
ač cest strážcem jsi, mně smrt připravils.
Teď zničil jsi mě bez váhání po druhé. 1045
- Sbor. Jak zdá se, prorokuje sobě neštěstí;
dar zázračný se neztrácí ni v otroku.
- Kassandra. Můj Foibe, můj Foibe,
ač cest strážcem jsi, mně smrt připravils.
Kam přivádíš mě, do jakého příbytku? 1050
- Sbor. V dům Atreovců; jestliže to nechápeš,
já pravím tak; a šalbou nenazveš, co díím.
- Kassandra. Nikoli! Dům je klet u bohů. O mnohých
ví spřízněných vraždách a stínání
hlav; zde jsou lidské jatky, krví zmoklá zem. 1055
- Sbor. Ta cizinka má, soudím, ostrý čich jak pes

a kráčí cestou, na níž vraždu objeví.

Kassandra. Vizte ty děti tam! Nad skolem lkají svým
a nad tím, že ploditel vařený 1060
z nich jedl maso; to' mi jasným svědectvím.

Sbor. Že věstkyně jsi slavná, již jsme zvěděli.
Však po žádných se nesháníme prorocích.

Kassandra. Ó běda, jaký skrývá úmysl?
Nový zas veliký zármutek 1065
chce způsobiti domu, velké neštěstí,
v němž lék marný jest! Pomoc v dál mizí; jakpak
to snesou přibuzní!

Sbor. Je celá obec plna oněch prorocství,
i já je znám. Však tuto věštbu nechápu. 1070

Kassandra. Oh, bídnice, tak to je záměr tvůj?
chotě, jenž lože s ní dělival,
ctí koupelí a rozveseluje - a pak?
Už čin kvačí zlý; ruky vzmach - nyní druhou
se rukou rozpráhla.... 1075

Sbor. Jsem pořád v nejistotě. Místo hádanek
mě nyní matou věštby, zahalené tmou.

Kassandra. Ha, hola, jaký zjev mé oko nyní zří?
To osidlo je smrti!
Spí s vraždou ta, jež kdysi spala s manželem,
jsouc teď mu pastí. Smečko, pro oběť 1080
tu klatou počni ples, hubíc rod hltavě!

Sbor. To velí asi Líticím, by v paláci
hlas silnozvučný zdvihly. Jaká hrozná řeč!
Proud spěchá v srdce mé, však barvu žlutavých 1085
má květů. Takou krev by ronil ten, kdo mře,
sklán v boji. Žití zář níž se kloní
a rychlý skon nadchází.

Kassandra. Ach, podívej se, ach! Hned ať se od krávy
býk vzdálí! Ona černá 1090

má rohy. Nyní Istí ho lapila; již dá
mu ránu! Vodou vana plní se,
v níž klesá. Z lázně leč zhoubná, smrt vzejde mu!

Sbor. Že věštec byl bych bystrým znalcem, nechlubím
se, ale tuším neštěstí zde nějaké. 1095
Zněl prorocký kdy hlas, jenž dobro ohlásil
by nám, lidem? Vždyť až z běd poznati
lze mnohomluvný um vznosných zpěvů
a jejich děs zakusit.

Kassandra. Jak nebohá jsem, běda! Sudbo má ukrutná!
Tím míním vlastní trud; už sahá po okraj.
Proč právě sem jste nešťastníci přivedli?
Jen proto, abych zhynula zde zároveň. 1100

Sbor. Kýs posedl tě duch a spoutal šílenstvím,
že zpěv nezpěvný 1105
tak spouštíš o svém zlu jak onen hnědý
pták, slavík. Lká a lká; jde mu sten ze srdce,
že Itys mrtev jest! Zármutkem obrůstá
mu den, každý den.

Kassandra. Ach, blahý ještě los má slavík tlukoucí.
Vždyť bozi dali háv mu nésti pernatý
a život slastný, slzu postrádající.
Však na mne čeká změna s mečem dvojostrým. 1110

Sbor. Leč proč tak náhle moc tě jímá zázračná
a bol zbytečný? 1115
Nač vyrážíš ten křik a strach můj budíš
z tak hrůzyplných slov? Ryvný tón v srdce ťal!
Kde prorocký tvůj běh závěr má předtuch zlých
a mez pro zkázu?

Kassandra. Ó běda, sňatek Alexandrův byl zkázou pro náš kmen.
Ach, žel mi vod Skamandru rodného!
Já bídná v dávný čas v mateřské péči jsem
u břehů rostla těch.
Teď budu nad Kokytem, na Acherontu,
jak zdá se, výspách brzy věštně zpívati. 1120
1125

Sbor. Proč pronesla jsi řeč tak jistou přílišně?
I nezralé dítě rozumí.

V mou hrud' žal se vryl jak zub smrtící
z tvých slov; trudný los je zplodil; vzejde z nich sten.
Srdce je zdrceno! 1130

Kassandra. Ó muka, muka! Zahynula má obec úplně.
Nač chránil hrad otec náš obětmi,
nač pasoucích se stád padalo mnoho tak?
Pomoci nebylo
a město snáší utrpení nynější. 1135
Mé roznícené srdce záhy padne v hrob.

Sbor. Jak druží projev tvůj se s mluvou dřívější!
To donucuje tě zlovolný
as duch, aby pln tvůj zpěv smrti byl
a běd rmutných. Běs tě sráží břemenem těžkým. 1140
Ve zbylém tápu však.

Kassandra. Tož nebude již moje věštba závojem
se dívat jako právě vdaná nevěsta.
Spíš zazáří a rozletí se vichřicí
až tam, kde slunce vychází, a zatopí 1145
svit jeho strastí mnohem větší nežli mou
jak příbojem. Vše bez hádanek objasním
vám. Stopou zel mě sledujte a potvrďte,
že správně čiji události minulé.

Zde tuto střechu nikdy neopouští sbor, 1150
jenž jednohlasně zpívá, ale nelibě,
neb není blahorečný. Lidskou okusil
krev, chtě být srdnatější. V domě zůstává
voj neodbytných Erinyí spřízněných!

Ty pějí píseň o prvotním zločinu 1155
a setrvaly v domě, neboť zhnusily
si lože bratrovo, jež násilníkovi
se mstilo však. Jsem mimo terč, neb stíhám jej
jak lučištník? Či věštím jako tulačka
lež jalovou? Nuž svědectví dej přísězné, 1160
že povždy vyprávěné viny domu znám!

Sbor. Co vyléčí zde přísaha, ten slavnostní
nýt zatlučený? Ale divím se, že znáš
tak obec cizojazyčnou, jako kdybys tu
kdys žila, byť i ze zámoří pocházíš. 1165

Kassandra. Toť výsada, již věštný Foibos přiřkl mi.

- či ne. Co má se splnit, přijde. Záhy sám
mě polituješ, nazveš věstkou poctivou. 1205
- Sbor. Kvas Thyestův, když požil masa dětí svých,
jsme pochopili s hrůzou; strachem chvěji se,
neb klam tu není. Správně vše jsem vyslechl,
leč v druhém běžím, vymrštěn byv z dráhy své.
- Kassandra. Věz: uvidíte Agamemnonovu smrt. 1210
- Sbor. Ret ukonejši k dobrým slovům, neblahá!
- Kassandra. Moc hojící má slova neopatruje.
- Sbor. Ne, má-li stát se po tvém. - Nesplniž se to!
- Kassandra. Ty modlíš se, však oni chtějí zabíjet.
- Sbor. A jaký muž by strojil onen kletý čin? 1215
- Kassandra. Jak daleko ses chybil mého proroctví!
- Sbor. Vždyť nevím, jaké záměry má pachatel.
- Kassandra. A přece znám až příliš jazyk Hellénů.
- Sbor. I Pythie jím mluví, ale nejasně.
- Kassandra. Ó, jaký oheň přepadá mě opětně! 1220
Ó běda, lycký Foibe, běda, běda mně!
Dvou nohou lvíce, která s vlkem peleší
se za nepřítomnosti šlechtného lva,
mě přeneš'astnou usmrtí; vždyť slibuje,
že jako nápoj upraví i nade mnou 1225
mstu, ve svůj hněv ji lijíc. Proti manželu
meč brousí, aby za únos můj splatila
mu jeho krvi. Nač mám tyto posměšky,
kol šíje vínek věštecký, nač tuto hůl?
- (Zlomí berlu, pohodí ji s ostatními odznaky svého věšteckého umění na podlahu a pošlape vše, oslovujíc zničené věci:)
- Vás ještě před svou smrtí zmařím. Zničen buď (trhá vínek). 1230
- Tak odplácím vám padlým! Nyní obdařte zas jinou ženu stejnou zkázou místo mne!
- (odkládá přehoz)
- Viz, Apollon sám snímá se mne prorocký šat; shůry shlédl na mne, které výsměchu se bez příčiny dostávalo shodného a velkého i v tomto rouchu; přátelé 1235

mi byli nepřáteli; běhnou, šejdířkou
 jsem byla zvána, hladomřivou žebračkou!
 Já bídná všechno snesla. Nyní zkazil mě
 bůh věštný, věštku! V taký osud záhubný 1240
 mě vede. Místo otcovského oltáře
 mě čeká špalek, krutá rána krvavá
 a skon. Však nezemřeme v necti, dá-li bůh:
 vždyť někdo jiný přijde; za nás pomstí se
 syn matkovrah, jenž splatí otcovu jim smrt. 1245
 Je z této země vyhnán, bloudí v cizině,
 však vrátí se, by ve svém domě dovršil
 sled těchto hrozných činů. Slavně při bozích
 se zapřisáhl, že jej domů přivede
 pád ležícího otce. Proč tak žalně lkám, 1250
 když viděla jsem, kterak Troja skončila,
 jak skončila - když města dobyvatelé
 teď rovněž zacházejí? Bůh je odsoudil.
 I já svůj konec potkám, strpím svoji smrt.
 Zde k této bráně mluvím jako k Hádově 1255
 a modlím se, bych klesla ranou bezpečnou
 a tyto oči mohla zavřít bez křečí,
 až v lehkém umírání tryskne krve proud.

Sbor. Oh, ženo přenešťastná, stejně moudrá však,
 řeč pronesla jsi dlouhou. Ale zříš-li smrt 1260
 svou nevyvratně, proč jako býček obětní
 jdeš k místu žertvy s touto klidnou odvahou?

Kassandra. Och, moji druzi, není únik v odkladu.

Sbor. Dny poslední však cení lidé nejvíce!

Kassandra. Je čas; a málo získala bych únikem. 1265

Sbor. Však věz, že mysl statečnou i smělou máš!

Kassandra (trpce). Kdo žije blaze, není takto veleben.

Sbor. Než slavný konec ozdobuje člověka.

Kassandra. Žel mého otce, jeho dětí vznešených!

(zavravorá zpět v
 hrůze).

Sbor. Co děje se a jaký děs tě zahání? 1270

Kassandra. Ó běda!

- Sbor. Proč běduješ? Máš v srdci hrůzu nějakou?
- Kassandra. Dům dýchá krůpějemi krve, vražděním.
- Sbor. Jak to? Snad cítíš s krbu vonné koření!
- Kassandra. Pach onen spíš by mohl z hrobu vycházet. 1275
- Sbor. To věru nezní pro dům syrským kadidlem.
- Kassandra. Dost života bud'! Půjdu, abych kvílela
i v paláci, že před mou smrtí bude sklán
syn Atreův. 1280
Však nechvěji se strachem jako před houštím
pták, přátelé; až zemru, až pak dokoná
muž za muže, jenž se zlou ženou spojen žil,
až žena padne za mne, ženu, dosvědčte
mi to a mrtvé věnujte mi chválu tu!
- Sbor. Jak žel mi osudných tvých konců, nebohá! 1285
- Kassandra. Jen ještě slovo, nechci žalostiti však
už nad sebou. Slyš moji prosbu, Hélie,
jenž naposled mi svítíš: nechať vrahové
své činy také proto stejným zaplatí,
že otrokyni, lehkou kořist, zabili! 1290
Ó, lidský osud! V blaženosti převrátí
jej stín, a je-li neblahý, pak setře to,
co napsáno je, vlhká houba v jeden ráz.
Oč více želim tohoto, než oněch běd...
- (Vstoupí do paláce.)
- Sbor. Je znakem lidí, že ve slasti nic
jim nestačí. Ani v síně, k nimž prst
se již uctivě zdvihá, varovný hlas
jí nebrání vcházet vždy znova.
I tomuto muži Priamův hrad
dal vyvrátit Zeus 1295
a s božskou poctou se vracet.
Však odpyká-li předešlou krev,
v čest zmíraje mrtvým, a přisoudí skon
zas pokutou jiným, kdo na takou zvěst
by z lidí o sobě troufale děl, 1305
že se narodil nezvratně št'astným?
- Agamemnon. Ó, ó, jsem na smrt raněn ranou hlubokou!

- Sbor. Mlčte! Kdo to volá, těžce osudově zasažen?
- Agamemnon. Ó! Běda, běda, po druhé jsem udeřen!
- Sbor. Čin je spáchán. Zdá se mi tak podle stenů králových. 1310
Pojďme, poradme se spolu, jak teď jednat bezpečně!
- 1.stařec. Svůj úsudek vám sdělím: nejlepším se zdá
mi svolat lid a jítí dovnitř na pomoc.
- 2.stařec. Ne, do domu co nejrychleji vpadněme,
a pokud meč je rudý, vraždu dokažme! 1315
- 3.stařec. Já k tomuto se připojuji návrhu
a volím čin. Už není na váhání čas!
- 4.stařec. Je vidět jasně počáteční příznaky
zlé samovlády, již tam strojí pro obec.
- 5.stařec. Proč meškáme se? Oni chválu lenosti 1320
v zem zašlapali, rukám spánek nepřejí.
- 6.stařec. Kdo jednat chce, má dříve všechno uvážit;
však nevím, co bych vhodně doporučoval.
- 7.stařec. Jsem na tom stejně. Nedovedl ostatně
bych řečmi přivést nebožtíka k životu. 1325
- 8.stařec. Těm, kteří vládnou, poskvrnivše tento dům,
mám ustoupit, bych léta sobě prodloužil?
- 9.stařec. To nelze snést; raději ať zhyneme,
neb to je úděl sladší nad samovládu.
- 10.stařec. Však mohl-li by ze svědectví nářků těch 1330
kdo věštiti, že vskutku dokonal náš pán?
- 11.stařec. Než povolíme hněvu, musíme vše znát,
neb dohad něčím jiným je než vědomost.
- 12.stařec. Vše domlouvá mi, bych se vyjádřil, že jest 1335
nám třeba spatřit králův osud tváří v tvář.
- (Otevřenými dveřmi
je vidět mrtvolu
Agamemnonovu a
Kassandřinu. Vedle
nich stojí královna.)
- Klytimestra. Dřív promluvila včasného jsem ledacos
a nestydím se nyní jinak hovořit.

Kdo v odpor odpůrcům se staví, šálícím
 ho vlídným vzhledem, musí přece obehnat
 zmar jejich pastí pro skok příliš vysokou! 1340
 Teď dávno promyšlený závěr minulé
 se naší vády přiblížil; ó, konečně!
 Zde bylo vykonáno, zde jsem srazila
 jej; zde též stojím, aniž popírám svůj čin.
 By nemohl se bránit ani uprchnout, 1345
 síť neproniknutelnou jako na ryby
 kol něho prostru, přepych šatu neblahý.
 Dvě ran jsem zasadila; dvakrát zakvílel
 a jeho údy klesly. Třetí přidala
 jsem mu, když padl, jako vděčnou modlitbu. 1350
 Zeus podzemní ji slyšel, mrtvých ochránce!
 Tak skácí se a vydechuje život svůj,
 s nímž vypouštěl i rychlý výtrysk krvavý,
 s tmavou prškou rudé rosy zasáhne
 mne, která plesám jako půda osetá, 1355
 když mezi zrozenými květy oblaží
 ji nebe vláhou. Proto, Argivané ctní,
 jsem hrda tímto skutkem. Radost máte-li,
 též radujte se! Kdyby taká úlitba
 se nad mrtvým dát měla, právem dala se 1360
 zde, ano víc než právem. Přišed, vypil číš,
 již v domě tímto kletým zlem sám naplnil.

Sbor. Máš smělá ústa. Divíme se jazyku,
 jímž sebe zpupně chválíš nad svým manželem.

Klytimestra. Jak pošetilou ženu zkoušíš mě. Leč víš, 1365
 že moje srdce nechvěje se. Pravím ti:
 je lhostejné mi, jestliže mě velebíš,
 či tupíš. Toto zde je Agamemnon, můj
 choť, avšak mrtvý, dílo této pravice,
 mé spravedlivé pracovnice. Pravdu dím. 1370

Sbor. To spolykala jsi buď zemí živené zlé
 býlí, neb, ó ženo, výtok šťáv vyvstalý z mořských vln.
 Jal běs tě; lidí hlas klnoucích pojme však
 tě spolu! Chotě jsi sklála a zavrhla. Jdi z bran,
 hnusné občanů břímě! 1375

Klytimestra. Mne odsuzuješ do vyhnanství, aby hlas
 mě stíhal lidí klnoucích a jejich hnus.

- Však tomuto zde muži nevytýkáš nic,
ač bez ohledu na to, že se hemžily
mu ovce v stádech rounem oplývajících, 1380
sklál moji dceru, nejmilejší bolest mou,
jak dobytče, by odčaroval thrácký van?
Což neměl jsi ho z této země vypudit
v daň za to poskvrnění? Příliš přísný jsi
můj žalobce i soudce. Varuji tě však, 1385
bys tak mi hrozil, neboť připravena jsem
tě vládcem uznat, přemůžeš-li v zápase
mě rovném; pozdní skromnost ze zkušenosti
však získáš, rozhodnou-li bozi opačně.
- Sbor. Jak honosný tvůj duch, jak samolibá je řeč! 1390
Jako čin, jímž vylila se krev, popadá mysl tvou,
tak ssedlý rudý mok na očích zříme tvých.
Teď musíš v hanbě se octnout; všech přátel zbavena
ránu odpykáš ranou.
- Klytaimestra. Slyš nyní tento přísežný můj závazek! 1395
Dím při právu, jež vymohla jsem pro dítě,
a při Bludu i běsech, jímž byl zabit choť:
v síň strachu nikdy nevkročí má naděje
tak dlouho, pokud pálí oheň na krbu
mém Aigisthos, jenž vždycky v srdci při mně stál, 1400
a také teď je statným štítem víry mé.
- (ukazuje na sebe i na
chotě.) Zde leží této ženy zneuctívatel
a každé trojské Chryseovny milovník.
To zde je ona zajatkyně, hadačka
a jeho souložnice, věštná pěvkyně 1405
i věrná družka, stejně obeznámená
však s lůžky námořníků. Právem skonali!
On takto, ona leží, zazpívavši si
jak labuť lkavým smrtným nářkem posledním.
Ač jeho byla láskou, obdařila mě, 1410
až usnu, slastí jako zvláštním zákuskem.
- Sbor. Rychle ať přijde smrt bez trampot přílišných,
aniž k poduškám poutá
nás vlekle! V sen kéž by sbor náš padl
navždycky, když tak náhle skosen 1415
šlechtný velitel náš, který

pro svou choť tolik zel vytrpěl.
Její zbraň zbavila ho života.

Té zmámené Heleny! Běda, ó žel!
ač sama, mnoho, přemnoho v hrob 1420
jsi pod Trojou přivedla duší!
Krví, již nelze smýt, konečnou korunou
ses ověnčila. Vskutku tehdy v paláci
žalostný žal zkušil tvého chotě!

Klytaimestra. Proč osudný přáti si los a tím, 1425
co pryč je, se mást?
Nač k Heleně tvá se obrací zlost,
jak by vraždila lidi a samotná v hrob
tak mnoho danajských uvrhla duší,
bol působíc nezhojitelný? 1430

Sbor. Zloduchu, který rod přepadáš Tantalův
v obou větvích i tento
dům, z rukou žen maje vládu, vládneš
krutě jak ony a rveš nám srdce.
Slétáš jak havran nepříjemný 1435
na mrtvý trup, abys písni nelibou
lidem zmar prorokoval vítězně!

Té zmámené Heleny! Běda, ó žel!
ač sama, mnoho, přemnoho v hrob 1440
jsi pod Trojou přivedla duší!
Krví, již nelze smýt, konečnou korunou
ses ověnčila. Vskutku tehdy v paláci
žalostný žal zkušil tvého chotě!

Klytaimestra. Svých rtů jsi nyní narovnal soud,
když vzpomněla řeč 1445
tvá Lítice v domě. Ta sytila z nás
se již třikrát. Z ní v našem nitru vždy tyl
chtíč krvestřebný; než původní bol
se zajizví, zdroj je tu čerstvý.

Sbor. Velkého démona máš 1450
na mysli, hněvného hospodáře,
žel, strašného hlasatele
nekonečného zmaru.
Ach, ach, to Diem stalo se,
všech věcí tvůrcem, původcem. 1455

Neb co se lidem bez Kronovce splní?
Zda bůh v něčem tu neměl vůli?

Ó žel, ó žel, náš král, náš král!
Jak pláčem tě ctít
a jak lásku svých srdcí náš vyjádří sbor? 1460
Zde v bezbožné smrti tvůj vyprchal dech,
an v síti pavoučí ležíš.
V jak prachudém poddanském loži, ach, spiš,
když lstivě sklán jsi vlastní ženou,
dvojbřitkou sekerou v její ruce. 1465

Klytaimestra. Máš za jisté, že čin ten jen můj?
Či myslíš, že já
jsem ta, již pojal Tantalův vnuk?
To nebožtíkovy manželky líc
vzal na sebe Atreův neblahý host, 1470
teď odvěký, pochmurný, mstící se duch.

(ukazuje na mrtvolu) Jím zde splatil svůj dluh
a svých dětí dovršil oběť.

Sbor. Kdo ti však dosvědčit má
nevinu na této vraždě? Jak, jak? 1475
Však přece snad pomocníkem
starý stal se ti démon.
Smrt černá, v krvi spřízněné
rod Atreovců ztápějíc,
v útoku prudkém zjedná právo rose, 1480
již kvas zůstavil z mrtvých hochů.

Ó žel, ó žel, náš král, náš král!
Jak pláčem tě ctít
a jak lásku svých srdcí náš vyjádří sbor? 1485
Zde v bezbožné smrti tvůj vyprchal dech,
an v síti pavoučí ležíš.
V jak prachudém poddanském loži, ach, spiš,
když lstivě sklán jsi vlastní ženou,
dvojbřitkou sekerou v její ruce!

Klytaimestra. Však nemyslím, že by vinou zde chud
byl život i skon. 1490
Či nebyl to on, kdo přinesl v dům
naš zákeřný klam?
Že Ifigenii, drahý můj štěp,
jenž z něho mi vzešel, zkazil můj choť 1495

- jak pro ni jsem plakala!- tím se již
ni v Hádu nebude chlubit, neb meč
ho skosil a trest
mu byl stejný za stejné přičten.

Sbor.

Co teď, co teď? Opouští mě rozum
s myšlením bystrým. Pakli
se řítí dům, kam se obrátiti?
Mám strach, jak dešť rudý mrská tento dům
a třese jím; neprší jen v kapkách.
Teď na jiném zas bruse právo broušeno
je Sudbou k jiným dílům zkázy.

1500

1505

Ó běda, kéž dříve mě pojala zem,
než zřel jsem, jak v nádobě stříbrných stěn
pán leží na nízkých marách!
Kdo opláče jej, kdo ho uloží v rov?
Ač muže jsi zabila, budeš mít ty
snad smělost tak činit, nad ním štkát
a vzdáti neprávem nečestnou čest
mu za jeho veliké činy?
Kdo tu as nad rekem vylije chvalozpěvy
pohřební se slzami
a s péčí myslí spravedlivé?

1510

1515

Klytaimestra.

Však nepatří tobě, abys dbal,
co má se tu stát.
Mnou padl a zemřel; mnou do země jdiž!
Však nebude palác pro něho lkát,
ač Ifigenie, jeho dceř,
jak sluší se vždy,
vstříc pospíší otci k vodám, jichž brod
je zármutku pln:
tam vezme ho v náruč a zlíbá.

1520

1525

Sbor.

Tak výtku tok nových stíhá výtek.
Posoudit zápas nelze!
Kdo získá lup, ztrácí; vrah je trestán.
Jak věčný Zeus na trůně, tak věčný jest
i zákon: zla strůjce musí pykat.
Kdo z domu kleté semeno by vyhostil?
Rod se zhoubou je v jedno stmelen.

1530

Ó běda, kéž dříve mě přijala zem,
než zřel jsem, jak v nádobě stříbrných stěn

1535

pán leží na nízkých marách.
 Kdo opláče jej, kdo ho uloží v rov?
 Ač muže jsi zabila, budeš mít ty
 snad smělost tak činit, nad ním štkát
 a vzdáti neprávem nečestnou čest 1540
 mu za jeho veliké činy?
 Kdo tu as na reka vylije chvalozpěvy
 pohřební se slzami
 a s péčí myslí spravedlivé?

Klytaimestra. 1545
 Teď do pravdivých jsi vykročil slov.
 Chci přísežný slib
 dát démonu Pleisthenovců a již
 se spokojit s věcmi, jak nyní jsou,
 ač těžce je snášíme. V budoucnu duch 1550
 však nechť opustí palác a jiný zas rod
 ať ubíjí vnitřním svárem a mstou!
 Byť skrovný jen díl
 mi ze statků zůstal, nežádám nic,
 jen aby byl dům
 prost šilící vzájemné vraždy. 1555

(Objeví se Aigisthos
 s ozbrojeným
 průvodem.)

Aigisthos. 1560
 Den odplaty mi svitl září radostnou!
 Že trestající bozi shůry dívají
 se na pozemské strasti, teď již uznávám.
 Zřím, kterak leží v říze běsy utkané
 muž tento, padlý k potěše mé. Odpykal 1565
 čin lstivý, rukou jeho otce spáchaný.
 Tím míním krále této země Atrea,
 jenž svého bratra, mého otce Thyesta,
 - bych všechno krátce řekl - z domu vypudil
 i z vlasti, nejsa nepochybným vladařem. 1565
 Když k jeho krbu Thyestes však navrátil
 se jako bědný prosebník a vymohl
 si zárukou, že mrtev nepotřísni zem
 svých otců, Atreus, nectný otec tohoto,
 mu s vlídností, jež pravou lásku zastírá, 1570
 a pod záminkou masných hodů radostných
 v dar čestný k snědku vlastní děti předložil.
 Jen chodidla a konce rukou ulomil;

- pak seděl výše, odděleně od druhých,
a nenápadně. Otec, aniž tušil co, 1575
si bral a jedl krmi pro rod záhubnou,
jak vidíš. Potom, poznáv skutek rouhavý,
v zad skácel se a kvílel, dávě žertvu tu
a svoláváje osud na Pelopovce,
jejž nelze snést. Jídlo nohou povalil, 1580
by přispěl této kletbě: "Pleisthenovo tak
zhyň símě!" Proto zříte tuto mrtvolu.
Jsem spravedlivý osnovatel vraždy té,
neb vypudil mě spolu s otcem ubohým,
když jako třetí dítě v plenkách maličký 1585
jsem ještě byl. Pak vyrostlého přivedlo
mě Právo nazpět. Třeba štvanec, chopil jsem
se toho muže, předa podle možnosti
lsti úskočné. Teď uvítal bych rád i smrt,
neb spatřuji ho v kleštích spravedlnosti. 1590
- Sbor. Být po zločinu zpupným za nečestné měl
bych, Aigisthu! Že schválně sklál jsi hrdinu
a sám jsi tuto žalnou vraždu nastrojil?
Soud přijde, vím, a neunikne kamenné
tvá hlava kletbě, kterou bude vrhat lid! 1595
- Aigisthos. Tak mluvíš ty, jenž sedáš v dolní lavici,
ač koráb ovládají horní veslaři?
Jsi kmet; však poznáš, jak je trudné, na rozkaz
se učit ve tvých letech rozvážlivosti.
Hlad bolestný a vazba: to i pro starce 1600
je čarodějný lékař, první učitel
vší moudrosti. To vida, nevidíš-li hrot
jej odkopáváš, při ráně zle pochodíš!
- Sbor. Ty babo! Doma plíživě jsi čekal, zda
muž, jehož lože przníš, z bitvy vrátí se,
a muži - vojvodovi připravil jsi zmar? 1605
- Aigisthos. I v těchto slovech budeš mítí pláče zdroj.
Jak liší tvůj se jazyk od Orfeova:
On všechno s sebou vodil písni kouzelnou;
ty, popudiv mě pošetilým štěkotem,
sám voděn zkrotlým ukážeš se v moci mé. 1610
- Sbor. Ty aby ses mi vládcem Argivanů stal,
jenž, pravíš, mému králi uchystal jsi smrt,
leč k vražednému činu neměl odvahu?

- Aigisthos. Vždyť přelstíjí jej bylo prací ženinou: 1615
mne podezřívá jako soka dávného.
Však zkusím, jak bych mohl z jeho pokladů
vlást občanům. Kdo poslouchati nebude,
zlým jářmem sevřen půjde, ne jak volný oř,
jenž tučný žír má. Mírného jak beránka 1620
ho krutá lačnost uzří, temnot sousedka.
- Sbor. Proč tedy toho reka v nízké duši své
sám neskolil jsi? Proč ho žena zabila,
mé země skvrna, hanba bohů domácích?
Kéž dosud vidí světlo Orestes a k nám 1625
se vrátí, veden blahodárnou Štěstěnou,
by oba sklál a vítězem byl naprostým!
- Aigisthos. Zamýšlíš-li takto jednat, takto mluvit, uvidíš!
Hola, milí ozbrojenci, budete mít práci teď!
- Sbor. Hola, každý chop se meče, stiskni pevně rukojet'! 1630
- Aigisthos. Já též tisknu rukojet' a zemřítí se nezdráhám.
- Sbor. Zemři! Přijímám to slovo; staniž se ti osudem!
- Klytaimestra. Ne, můj nejmilejší, jiná zla si nepůsobme již!
Vždyť i tak jsme dost již žali zákaznosné úrody.
Přespříliš už bylo strastí; dále nekrvácejme! 1635
Do příbytků vykázaných jděte, starci ctihodní,
nežli zlo vám vzejde z činů nečasných! Co stalo se,
musilo být. Stačí-li již tato trýzeň, přijmeme
jí, ač těžkým běsa spárem nešťastně jsme raněni.
Tak vám radí žena, chce-li někdo její řeči dbát. 1640
- Aigisthos. Ale dávají-li takto bujet darmým jazykům,
pokoušejí-li svůj osud, taká slova chrlíce?
Odmítají dobré rady, urážejí vladaře!
- Sbor. Mám se před ničemou plazit? Jaký bych byl Argejec?
- Aigisthos. Však já ještě pro tebe si přijdu ve dnech pozdějších! 1645
- Sbor. Sotva, ukáže-li božstvo Orestovi cestu sem!
- Aigisthos. Ano, vím, že vyhnanci se sytí různou nadějí.
- Sbor. Jen tak dále, pokud můžeš; krm se, právo znectívej!
- Aigisthos. Ví, že jednou za svou tupost zaplatíš mi výkupné.

Sbor.	Pyšni se; jsi smělý jako kohout vedle slepice.	1650
Klytimestra.	Nestarej se o ten bídný štěkot! Budeme-li my pány v tomto domě, všechno dobře uspořádáme.	
(Sbory i herci odejdou.)		

Poznámky k "Agamemnonovi"

V. 6. Básník má na mysli hlavně ta souhvězdí, podle nichž staří určovali svůj kalendář. Také "Pší souhvězdí" (v. 937), jež vychází mezi hvězdami Velkého Psa koncem července, bylo považováno za "nositele veder".

V. 20. Argos: město a kraj na Peloponnésu

V. 29 Ilion: název Tróje podle jejího zakladatele Íla

V. 36. Místo je nejasné. Soudívá se, že hlídač se obává bití karabáčem z hovězí kůže. Ale spíše jde o humorné, drsné přirovnání nebo lidové přísloví (naše: "mlčeti jako zařezán" aj.).

V. 40. jeho bratr: spartský král Menelaos, manžel krásné Heleny, která odplula s Paridem do Tróje

V. 41. Priamos: trojský král (otec Parida a věštkyň Kassandry)

V. 52. Foibos: v překladu "zářivý", příjmení boha Apollona, používané často místo jeho jména. Pan: bůh lesů, lovců a pastýřů.

V. 52. Pan: původce různých zvuků v přírodě, nahánějících "panický" strach. Ochranný bůh lesů a přírody.

V. 60. Žena mnoha mužů je ovšem Helena.

V. 114. t.j. "pravé ruky", příznivé znamení.

V. 118. Prorok=Kalchas.

V. 125. dardanský: synonymum pro "trojský", po Dardanovi, vládci Troady. (Viz též název průlivu Dardanely, jenž se však ve starověku nazýval Hellésontos).

V. 125. Originál nepraví výslovně, zda jde o majetek řeckých obléhajících vojsk nebo o jmění spřátelených trojských kmenů. Pravděpodobnější se zdá druhá možnost: Troja je srovnávána se zaječím mládětem, které ještě nevyšlo z lůna matky, jež je mu ochranou právě tak, jako dardanské území hlavnímu městu.

V. 140. Příznivý zjev, paian (jak praví originál) je totéž jako Apollon, Foibos v překladě.

V. 163nn. Podle řecké mythologie vystřídal prvního božského vládce nad světem jeho syn Kronos; toho zas překonal Zeus (třetí zápasník, svěží borec).

V. 175. starší vůdce lodí achajských: Agamemnon. Achajové = Řekové, jsou to téměř synonyma.

V. 177. Aischylos vzpomíná, jak Agamemnon potupil Kalchanta, když měl na věštcovu radu vrátit Chrysovi, Apollonovu knězi, jeho dceru, aby mor, jenž z vůle bohovy řecké vojsko postihl, byl odvrácen (II., zp.I.)

V. 181. Aulis je přístavní město v Boiotii.

V. 192. dceř Létina: Artemis. Věštec Kalchas zjistil, že bezvětrí způsobila bohyně Artemis a lze ji usmířit obětováním Agamemnonovy dcery Ifigenie.

V. 204. Slova "kterými zmar zmítá" jsme doplnili dle vlastní konjektury.

V. 235. Díké - bohyně Práva, zásady starořecké spravedlnosti, Spravedlnost.

V. 266.nn. Básník používá líčení běžících světelných signálů, srovnávaných se štafetovým závodem, v němž ovšem není vítězů ani poražených, k jednomu ze svých oblíbených zeměpisných exkursů. Jmenovaná místa, zálivy, pohoří atd. leží ovšem vesměs na čáře mezi Troadou v Malé Asii a Argem v jižním Řecku.

V. 266. Hefaistos: znamená též oheň.

V. 269. výspa: ostrov, poloostrov, členitý mořský břeh. Zde míněn ostrov Lemnos.

V. 272. Záře je tak velká, že ryby vyplouvají na povrch moře, jsouce zvědavý, co se děje. Staří konali podobná zoologická pozorování. Místo je však porušeno a uvedená možnost překladu je jen jedna z několika.

V. 374. Špatný člověk připomíná dramatikovi padělaný peníz, který ustavičnými nárazy o jiné mince prozradí, že jeho kov není poctivý. Stejně se daří v lidské společnosti člověku. "Muž spravedlivý v čase jen se projeví," praví Sofokles.

V. 381. Překlad podle našich rukopisů, ale čtení je nejisté.

V. 419nn. Ares je srovnán se zlým směnárníkem, jenž posílá místo živých hrdinů nazpět jen prach a popel v urnách. V řeckém textu je řada ironických dvojsmyslů, jež lze v překladě napodobit jen nedokonale: "váhy" jsou vahami kupeckými i "vahami války, spravedlnosti"; "těžký prach" může znamenat i zlato i prach z nebožtíků; je "zčištěn" nikoli jako rýžované zlato říční vodou, nýbrž jako spalovaná těla slzami pozůstalých. Analogicky třeba chápat rčení "draze plněná urna" (džbán jako skvost i jako popelnice) a Areovu "úhradu".

V. 467n. V originále je slovní hříčka, již se pokoušíme vystihnout stejnozvukem "víra umírá" a spojením "sláva slov".

V. 489. pythický: věštecký, záhadný, dvojsmyslný (podle Pýthie, věstkyně ve starořeckých Delfách)

V. 491. Skamandros: řeka, na které leží Trója

V. 577. Plamen bylo nutno "zkonejšit", aby nešlehal neklidně nebo nepravdělně.

V. 622. Dvojité bič, obojhrotá zkáza, rudé sprežení. Myslí se, že tragik buď má na zřeteli zla, která zakusí ve válce jednak jedinec, jednak celý stát, nebo válku a mor. Ale není snad také nemožné, že jde o válečné ztráty, způsobené dvěma bojujícím stranám.

V. 665nn. Slovní hříčky originálu se jménem Heleniným a s řeckým slovesem "helein"-zničiti lze jen nevýrazně vystihnout: dcera Tyndareova - dar sváru.

V. 669. Zefyros: západní vítr

V. 785. Jak plyne dále z "Eumenid" aj., přenáší Aischylos státní i soudní zvyklosti své doby do časů herojských. Zde se ovšem vyjadřuje obrazně: bozi odsoudili Troju bez sčítání hlasů v urnách tím, že všichni hlasovali pro smrt.

V. 791n. V originále je pěkná zvukomalba s hromaděním hlásek "s" a "p", jimiž chtěl tragik napodobit praskání ohně a šelest padajícího popelu. Ani zde není možno v češtině Aischylov text plně nahradit.

V. 842. Geryon = bájný obr se třemi těly.

V. 851. fócký Strofios: (od krajiny Fókis v severním Řecku) fócký král, manžel Agamemnonovy sestry Anaxibie a otec Pyladův.

V. 937. horké Psí souhvězdí: viz poznámku k v. 6.

V. 952. Místo je asi porušeno, ale jeho smysl se zdá jasný: Básník říká, že vlastně není důvodu k obavám, jestliže Ifigeniina kletba se nevyplnila za celých deset let.

V. 969n. Dramatik chce snad říci, že čím kdo více má, tím více žádá, a že pád přikvačí často právě tehdy, míní-li člověk, že je naprosto bezpečen. Doporučuje tedy obvyklou umírněnost, při čemž tu ještě doznívá Herodotova a Sofokleova představa o závisti bohů, jimž je prý lépe při přílišném bohatství a štěstí část jmění obětovat (příklad Polykratův).

V. 987nn. Míněn Asklepios, syn Apollonův, jenž však byl usmrcen Diovým bleskem, protože porušoval svým uměním rovnováhu v přírodě.

V. 990nn. Přeloženo podle vlastního výkladu. Sbor se obává, že bozi určili Agamemnonovi trest, takže i kdyby byl podniknut pokus o královu záchranu, nevedl by k úspěchu.

V. 1004. Herakles byl nucen sloužit jako otrok lidské královně Omfale.

V. 1021. brav: menší domácí zvířata, tedy vepři, ovce, kozy

V. 1021. Klytimestra mluví dvojsmyslně, majíc na zřeteli docela jinou oběť, než o jaké je řeč. Podobná temná přání a sliby vyjadřuje častěji.

V. 1090. Soudívá se (též u nás), že "černé rohy" jsou okraje roucha, do něhož má být Agamemnon zapleten a které čnějí výhružně vzhůru. Ale řecký text mluví jen o "černorohé kravce". Spíše se tedy mluví o této barvě proto, aby byl divák připraven na nadcházející "černou" smrt.

V. 1108. Itys = syn Prokne, sestry Filomeliny a manželky Tereovy. Antičtí básníci při podobných příležitostech, jaká je zde, s oblibou vzpomínají žalostné báje, jak Tereus znásilnil sestru své ženy a vyřízl jí jazyk, aby ho neprozradila. Za to Prokne zavraždila vlastního syna a předložila choti jeho maso k snědku. Když pak Tereus ohrožoval obě ženy na životě, proměnil Zeus všecky tři v ptáky (Terea v dudka, Filomelu ve vlaštovku a Prokne ve slavíka, nebo naopak). Slavík stále lká pro Itya.

V. 1120. Alexandros: čestné příjmení Parida, únosce Helenina (bratr Kassandřin)

V. 1124. Kokytos: řeka v podsvětí. Acheron:

V. 1157. lože bratrovo, jež násilníkovi se mstilo však: Atreus svedl Thyestovu ženu.

V. 1172. Loxias: jiný název boha Apollona, znamená asi "bůh dvojsmyslně, klamně věstící".

V. 1181.aj. Když Pelops získal úskočným vítězstvím v závodech Oinomaovu dceru Hippodamii, dal uvrhnout sobě nápomocného vozataje Myrtila do moře; ten proklel celý rod Tantalovců. Atreus, syn Pelopův, měl bratra Thyesta; ten svedl bratrovu ženu, ale sám Atreovým přičiněním pojedl maso z vlastních dětí (Atreova msta- "kvas Thyestův"). Aigisthos je synem Thyestovým, Agamemnon Atreovým.

V. 1197. Skylla: mořská obluda se šesti hlavami a s dvanácti rukama a nohama, žila na skále poblíž mořské úžiny a chytala vše živé.

V. 1219. Pythie: kněžka v Apollonově chrámě v Delfách, pověřená oznamováním věštek. Věštby byly někdy formulovány dvojznačně.

V. 1221. lycký Foibos: řecky Apollon Lykeios, stálý Apollonův přívlastek, odvozeno od "lyké" - světlo. Byl ctěn hlavně v Argu, kde vládl Agamemnon.

V. 1312nn. Scéna shakespearovsky rušná, ale projevy hovořících starců jsou zejména ke konci poněkud naivní. V "Agamemnonu" je ovšem sbor zřídka přímým nositelem děje.

V. 1381. Autor naráží buď na bolest při porodu nebo na dlouhý žal matčin pro milou dceru, užívaje pěkného oxymora.

V. 1397. při Bludu i běsech, jimž byl zabit choť: myslí se, že choť byl bésům zabit v obět'.

V. 1403. Klytimestra vytýká manželovi jeho milenky před Trojou (Chryseovnu a Briseovnu, k níž se však král choval šetrně). Ethicky a dramaticky však z tohoto projevu žárlivosti, pro nás dnes samozřejmého, básník nevytěžil téměř nic.

V. 1424. Sbor praví, že Menelaův bol nebyl jen okamžitým, pomíjivým zármutkem, ale že z něho i v budoucnu vzešlo všechno zlo.

V. 1431. Tantalův rod: Atreus, otec Agamemnonův, a Thyestes, otec Aigisthův, byli synové Pelopa, syna Tantalova (známého z úsloví "Tantalova muka").

V. 1456. Kronovec: nejvyšší bůh Zeus, syn Kronův

V. 1468. Tantalův vnuk: míněn Agamemnon, pravnuk známého Tantara

V. 1547. Výraz "Pleisthenovci" je synonymem za "Atreovce". Ale podle Porfyria byl Pleisthenes synem Atreovým a otcem Agamemnonovým a Menelaovým. Ježto však zemřel mlád a ničím se neproslavil, vychovával prý obě dítka jejich děd a dal jim též patronymikon.

V. 1596n. Míněna dvojveslice, nad jejíž první, spodní řadou vesel, u nichž seděli tzv. thalamítai, bděli veslaři vyšší, zeugítai.

6. 9. 2003 vydal Literární salon Dany Mentzlové podle strojopisu PhDr. Julia Enderse. 1. vyd.

Navštivte stránky www.salon.webz.cz

zde volně ke stažení tyto knihy:

- Aischylos - Oresteia
- Aischylos - Upoutaný Prometheus
- Aischylos - Sedm proti Thébám
- Aischylos - Prosebnice
- Aischylos - Peršané
- Max Dvořák - Idealismus a naturalismus v gotickém sochařství a malbě
- Rudolf Medek - Plukovník Švec
- Josef Švec - Deník legionáře
- Jaroslav Hašek - Povídky z Ruska
- Jaroslav Hašek - Velitelem města Bugulmy
- Josef Ogoun - Pravda o Heydrichovi
- Iška Křížová - O naší anabázi za svobodu. V Sydney.
- Arnošt Valeš - Dům u řeky (román)

Připravujeme:

- F. Palacký, P. J. Šafařík - Nejstarší památky české řeči (část 1. - Rukopis Zelenohorský)
- Arnošt Valeš - Mosty (román)